

Διερεύνηση σεξουαλικών αντιλήψεων σε φοιτητές Νοσηλευτικής με την εφαρμογή της κλίμακας DSFI

Ευαγγελία Νακοπούλου

*Συμβουλευτική ψυχολόγος, MSc, Επιστημονικός συνεργάτης, Κέντρο
Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας της Ελλάδας*

Θεοπούλα Καστράνη

Ψυχολόγος

Δήμητρα Κιούση

Ψυχολόγος

Θεοδόσιος Παραλίκας

Εργαστηριακός συνεργάτης, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Λάρισας, Λάρισα

Ευαγγελία Κοτρώτσιου

Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Λάρισας, Λάρισα

Σταμάτης Παπαχαρίτου

*Βιολόγος αναπαραγωγής, MSc, PhD, Επιστημονικός συνεργάτης Κέντρου
Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας της Ελλάδας*

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη

ΣΚΟΠΟΣ Η διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών
Νοσηλευτικής για θέματα σεξουαλικότητας.

ΥΛΙΚΟ-ΜΕΘΟΔΟΣ Συμμετείχαν 127 πρωτοετείς και
τελειόφοιτοι φοιτητές του Τμήματος Νοσηλευτικής, της
Σχολής Επαγγελματιών Υγείας του ΑΤΕΙ Λάρισας. Χρη-

Exploring sexual attitudes in nursing students administering the DSFI scale

Evangelia Nakopoulou

*Counseling psychologist, MSc, Scientific collaborator, Greek Center for
Sexual and Reproductive Health*

Theopoula Kastrani

Psychologist

Dimitra Kioussi

Psychologist

Theodossios Paralikas

Laboratory collaborator, Nursing Department, TEI of Larissa, Larissa

Evangelia Kotrotsiou

Associate professor, Nursing Department, TEI of Larissa, Larissa

Stamatis Papaharitou

*Reproductive biologist, MSc, PhD, Scientific collaborator, Greek Center for
Sexual and Reproductive Health*

Aristotelian University, Thessaloniki

AIM To investigate nursing students' sexual attitudes.

MATERIAL-METHOD Participants comprised 127 first
year and senior nursing students, at the Nursing Depart-
ment, TEI Larisa. For the purpose of the study, the DSFI
sexual attitudes subscale (Derogatis Sexual Functioning

σιμοποιήθηκε η κλίμακα σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI (Derogatis Sexual Functioning Inventory-Attitude subscale), η οποία αξιολογεί ένα εύρος σεξουαλικών συμπεριφορών. Πρόκειται για ένα διεθνώς αναγνωρισμένο, αξιόπιστο και έγκυρο εργαλείο μέτρησης, προσαρμοσμένο στην ελληνική γλώσσα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Με βάση τη συνολική τους βαθμολογία στην κλίμακα, οι φοιτητές/τριες χωρίστηκαν σε 3 ομάδες, με αυτούς που εξέφραζαν φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις να είναι σημαντικά λιγότεροι ($\chi^2=34,693$, $P<0,001$). Η καλή σχέση με τη θρησκεία τόσο των ίδιων των φοιτητών όσο και των μητέρων τους συνδεόταν με λιγότερο φιλελεύθερες σεξουαλικές απόψεις ($P<0,05$). Επίσης, η επιρροή της μητέρας στην έκφραση της σεξουαλικότητας των ατόμων βρέθηκε να σχετίζεται σημαντικά ($P<0,05$) με πιο συντηρητικές σεξουαλικές αντιλήψεις (μέσος όρος= $5,50\pm 1,48$), ενώ η ταυτόχρονη επίδραση και των μέσων μαζικής ενημέρωσης φάνηκε να οδηγεί τους φοιτητές/τριες σε πιο φιλελεύθερες απόψεις (μέσος όρος= $19,36\pm 12,70$).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Καθώς οι αρνητικές αντιλήψεις μπορούν μελλοντικά να επηρεάσουν τους φοιτητές στον τρόπο με τον οποίο θα διαχειρίζονται τα σεξουαλικά προβλήματα των ασθενών, είναι σημαντικό κατά τη διάρκεια των σπουδών να αφιερώνεται χρόνος και να πραγματοποιείται από ειδικούς επιστήμονες εκπαίδευση σε θέματα ανθρώπινης σεξουαλικότητας.

Λέξεις-κλειδιά:

- Σεξουαλικές αντιλήψεις • Σεξουαλική υγεία
- Σεξουαλικές συμπεριφορές • Φοιτητές Νοσηλευτικής

Υπεύθυνος αλληλογραφίας

Σταμάτης Παπαχαρίτου
Ταχ. Θυρίδα 367, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
540 06 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310-99 90 99, 6945-338 788

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έρευνες σε ομάδες ασθενών (γυναίκες με καρκίνο της μήτρας ή του τραχήλου, ασθενείς με στεφανιαία νόσο) έδειξαν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (>70%) θεωρούσαν ότι τόσο το ιατρικό όσο και το νοσηλευτικό προσωπικό θα πρέπει να συζητούν με τους ασθενείς για σεξουαλικά προβλήματα.¹⁻³ Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρθηκαν και σε μελέτες που έγιναν στο γενικό πληθυσμό, όπου διερευνήθηκαν οι

Inventory-Attitude subscale) was used in order to evaluate a range of sexual behaviours. The scale constitutes a reliable and valid instrument widely used for sexual attitudes measurement, which has been validated in the Greek language.

RESULTS Based on their overall attitude scale score, students were classified in three groups with the group expressing liberal sexual attitudes having significantly fewer participants ($\chi^2=34.693$, $P<0.001$). Students' as well as their mothers' good relation with religion appears to be associated with less liberal sexual attitudes ($P<0.05$). When mothers are the main source of influence on students sexual behaviour, they tend to express significantly ($P<0.05$) more conservative sexual attitudes (mean= 5.50 ± 11.48) while in conjunction with media's influence it leads to liberalism (mean= 19.36 ± 12.70).

CONCLUSIONS Since negative attitudes could potentially influence students on their behaviour towards patients' sexual problems, there is a need to devote more time during their curriculum in training on human sexuality issues.

Key words:

- Sexual attitudes • Sexual health
- Sexual behaviours • Nursing students

Corresponding author

Stamatis Papaharitou
MSc, PhL Reproductive Biologist, Aristotelian University
P.O. BOX 367, GR-540 06 Thessaloniki, Greece
Tel. +30 2310-99 90 99, 6945-338 788

απόψεις υγιών ατόμων ως προς το βαθμό στον οποίο ενδείκνυται οι νοσηλευτές/τριες να παρέχουν πληροφορίες για σεξουαλικά προβλήματα στους ασθενείς.^{1,2}

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι τα θέματα σεξουαλικότητας αποτελούν μέρος της νοσηλευτικής φροντίδας. Ωστόσο, οι Davis et al,⁴ σε μια μετα-ανάλυση ερευνών σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι νοσηλευτές/τριες συζητούν τις σεξουαλικές ανησυχίες των ασθενών, βρήκαν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του νοσηλευτικού

προσωπικού δεν εμπλέκεται στην αξιολόγηση της σεξουαλικής υγείας των ασθενών.⁴ Αντίστοιχα ευρήματα αναφέρθηκαν και από τους Matocha & Waterhouse,⁵ όπου σε δείγμα 155 επαγγελματιών νοσηλευτών/τριών μόνο το 12% δήλωσε ότι συζητά για σεξουαλικά προβλήματα με την πλειοψηφία των ασθενών.⁵ Επίσης, οι Dattilo & Brewer,⁶ σε μελέτη που διεξήγαγαν με ατομικές συνεντεύξεις τελειόφοιτων φοιτητών Νοσηλευτικής, βρήκαν ότι ενώ όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούσαν σημαντική την αξιολόγηση της σεξουαλικής υγείας των ασθενών, πολύ λίγοι δήλωσαν ότι θα ένιωθαν άνετα να την ενσωματώσουν στην επαγγελματική τους πράξη.⁶

Έρευνες σε νοσηλευτές/τριες από διαφορετικούς επαγγελματικούς χώρους (γυναικολογικές, ογκολογικές, καρδιολογικές κλινικές) έδειξαν ότι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους αποφεύγονται συζητήσεις για τα σεξουαλικά προβλήματα των ασθενών αφορούν στην έλλειψη γνώσεων και κατάλληλης εκπαίδευσης στον τομέα της σεξουαλικής υγείας, καθώς και στην ύπαρξη συντηρητικών απόψεων σε θέματα σεξουαλικότητας.⁷⁻⁹ Η χρήση του όρου «συντηρητικές απόψεις», σύμφωνα με τον Himelein,¹⁰ αναφέρεται σε παραδοσιακές και μάλλον απόλυτες αντιλήψεις για τα σεξουαλικά κίνητρα και τη σεξουαλική συμπεριφορά.¹⁰ Αντίθετα, οι «φιλελεύθερες» σεξουαλικές αντιλήψεις, κατά τον Wallace,¹¹ εκφράζονται από άτομα τα οποία συνήθως εμφανίζονται περισσότερο διαλλακτικά και δεκτικά όσον αφορά στις σεξουαλικές εμπειρίες.¹¹

Για να είναι ικανοί οι νοσηλευτές/τριες να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες των ασθενών για πληροφόρηση και συμβουλευτική σε θέματα σεξουαλικής υγείας είναι αναγκαίο να αποκτήσουν επίγνωση των δικών τους πεποιθήσεων, ώστε να μπορούν να υιοθετήσουν μια μη-κριτική προσέγγιση και να αντιμετωπίσουν τις δικές τους αναστολές, όταν συζητούν για σεξουαλικά θέματα. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο, είναι σημαντικό να μελετηθούν οι σεξουαλικές αντιλήψεις των φοιτητών Νοσηλευτικής.

Ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο υπάρχουν ελάχιστα ερευνητικά δεδομένα στον τομέα αυτόν, κάτι που μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι στην ελληνική γλώσσα δεν υπάρχουν έγκυρες και αξιόπιστες κλίμακες για την αξιολόγηση σεξουαλικών αντιλήψεων.

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών Νοσηλευτικής για θέματα σεξουαλικότητας, χρησιμοποιώντας την κλίμακα

σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI (Derogatis Sexual Functioning Inventory-Attitude subscale), που αποτελεί μια από τις πλέον αποδεκτές κλίμακες για την αξιολόγηση σεξουαλικών αντιλήψεων στη διεθνή βιβλιογραφία.¹²

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η παρούσα μελέτη σχεδιάστηκε από το Κέντρο Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας. Πρόκειται για ένα κέντρο εθνικής εμβέλειας, που δραστηριοποιείται σε τρεις άξονες (ενημέρωση, εκπαίδευση και έρευνα) στον τομέα της σεξουαλικής Ιατρικής και το οποίο εκπροσωπεί την Ελλάδα σε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο αντίστοιχων κέντρων που υπάρχουν σε άλλες 13 χώρες. Η έρευνα διεξήχθη σε συνεργασία με το Τμήμα Νοσηλευτικής, της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας του ΑΤΕΙ Λάρισας, κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 2004. Συνολικά, συμμετείχαν όλοι οι φοιτητές που ήταν εγγεγραμμένοι στο πρώτο και τελευταίο εξάμηνο των σπουδών τους.

Ερωτηματολόγιο

Για το σκοπό της παρούσας μελέτης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI (Derogatis Sexual Functioning Inventory-Attitude subscale), η οποία αποτελείται από 30 προτάσεις/θέσεις σχετικά με τη σεξουαλική συμπεριφορά. Η κλίμακα έχει ως στόχο τη διερεύνηση αντιλήψεων σχετικά με τις προγαμιαίες και εξωσυζυγικές σχέσεις, την ομοφυλοφιλία, τον αυνανισμό, τους πολλαπλούς ερωτικούς συντρόφους, το στοματικό έρωτα, την πορνογραφία, τους σεξουαλικούς ρόλους, τη σεμνοτυφία, τις σεξουαλικές παρεκκλίσεις και την ηθική στη σεξουαλική συμπεριφορά. Οι απαντήσεις βαθμολογούνται σε 5βαθμη κλίμακα (διαφωνώ απόλυτα, διαφωνώ, ούτε συμφωνώ-ούτε διαφωνώ, συμφωνώ, συμφωνώ απόλυτα), που δίνει τη δυνατότητα μιας λεπτομερούς καταγραφής των σεξουαλικών αντιλήψεων, από τις πλέον «φιλελεύθερες» έως τις πιο «συντηρητικές». Η συνολική βαθμολογία κυμαίνεται από -60 έως +60, με την υψηλότερη βαθμολογία να αντιπροσωπεύει πιο «φιλελεύθερες» σεξουαλικές αντιλήψεις.

Η κλίμακα σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI επιλέχθηκε γιατί έχει υψηλή αξιοπιστία και εγκυρότητα και αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα από τα εργαλεία αναφοράς για τη μελέτη των σεξουαλικών αντιλήψεων.¹³

Η μελέτη για τη γλωσσολογική και πολιτισμική αξιολόγηση της κλίμακας στη χώρα μας έχει πραγματοποιηθεί από το Κέντρο Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας της Ελλάδας και έδωσε ικανοποιητικά αποτελέσματα ως προς την αξιοπιστία (Cronbach $\alpha=0,87$) και την εγκυρότητά της.¹⁴

Εκτός από τις σεξουαλικές αντιλήψεις, οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ερωτήσεις σχετικά με βασικά δημογραφικά στοιχεία, τις πηγές ενημέρωσής τους για σεξουαλικά θέματα, καθώς και για τη σεξουαλική τους συμπεριφορά (π.χ. έναρξη σεξουαλικής ζωής, χρήση μεθόδων αντισύλληψης κ.λπ.). Επίσης, χρησιμοποιήθηκε μία ερώτηση όπου οι φοιτητές καλούνταν να αξιολογήσουν τη σχέση τους με τη θρησκεία ως «άριστη», «καλή», «μέτρια» ή «ανύπαρκτη».

Διαδικασία

Οι ερευνητές εξήγησαν στους φοιτητές το σκοπό της μελέτης, ενώ παράλληλα τους ενημέρωσαν ότι η συμμετοχή τους ήταν εθελοντική και οι απαντήσεις τους θα δίνονταν ανώνυμα. Όσοι δέχθηκαν να συμμετάσχουν, έλαβαν το ερωτηματολόγιο και ένα φάκελο στην αίθουσα διδασκαλίας πριν από την έναρξη του μαθήματος. Η ανωνυμία διασφαλίστηκε, αφού τα ερωτηματολόγια, μετά τη συμπλήρωσή τους, πριν επιστραφούν τοποθετούνταν μέσα στο φάκελο. Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν 15 min.

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS (10.0.7). Χρησιμοποιήθηκε ιεραρχική ανάλυση συστάδων για το διαχωρισμό των συμμετεχόντων σε ομάδες, ανάλογα με τη συνολική βαθμολογία που συγκέντρωσαν στην κλίμακα σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν πολυπαραγοντική ανάλυση διακύμανσης για ανεξάρτητα δείγματα, ο συντελεστής συσχέτισης Pearson και ανάλυση παλινδρόμησης, για να διερευνηθούν οι παράγοντες που σχετίζονται με τη διαμόρφωση των σεξουαλικών αντιλήψεων, καθώς και η επίδραση των σεξουαλικών αντιλήψεων στη σεξουαλική συμπεριφορά των συμμετεχόντων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην έρευνα συμμετείχαν 151 φοιτητές, από τους οποίους οι 127 (84%) επέστρεψαν πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Στο σύνολο των φοιτητών που

απάντησαν, 110 ήταν γυναίκες και 17 άνδρες, με μέσο όρο ηλικίας τα 20,77 έτη (εύρος: 17–25 ετών, ΤΑ=1,90). Το 37,8% (n=48) ήταν πρωτοετείς και το 62,2% (n=79) τελειόφοιτοι. Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται τα βασικά δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων.

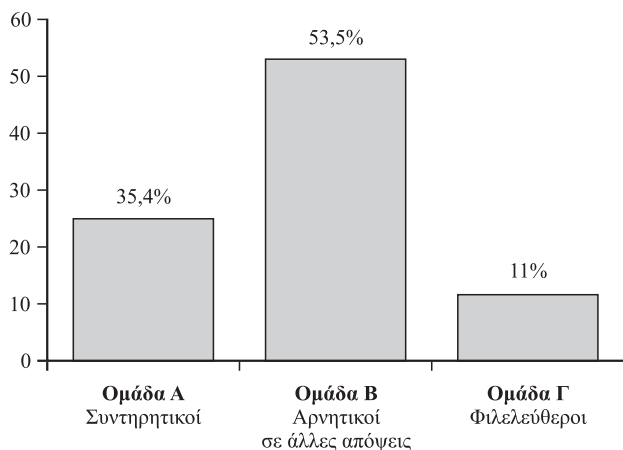
Όσον αφορά στις πηγές αρχικής ενημέρωσης για σεξουαλικά θέματα, οι συμμετέχοντες ανέφεραν κυρίως τους φίλους, τα βιβλία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) (69,8%, 41,3% και 40,5%, αντίστοιχα), ενώ δήλωσαν ότι η σεξουαλική τους συμπεριφορά επηρεάστηκε από τα ΜΜΕ, τους φίλους και τη μητέρα τους (47,7%, 44% και 24,8%, αντίστοιχα).

Περισσότεροι από τους μισούς (54,8%) είχαν την πρώτη τους σεξουαλική επαφή μεταξύ 18 και 22 ετών. Όσον αφορά στη χρήση αντισύλληψης/προφύλαξης, μόνο το 57,7% ανέφερε ότι χρησιμοποιεί πάντα κάποια μέθοδο, ενώ πιο συχνά αναφερόμενη ήταν η χρήση προφυλακτικού (71,4%).

Αναφορικά με τις σεξουαλικές τους αντιλήψεις, οι συμμετέχοντες διαμόρφωσαν τρεις ομάδες: 45 άτομα (35,4%) που είχαν συντηρητικές απόψεις, 68 άτομα (53,5%) που είχαν σχετικά φιλελεύθερες απόψεις αλλά με μια τάση συντηρητισμού και 14 άτομα (11%) που εξέφρασαν τις πλέον φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις (εικόνα 1). Το χ^2 έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά στην κατανομή των ατόμων μεταξύ των ομάδων ($\chi^2=34,693$, $P<0,001$).

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στη μελέτη.

	N (%)
<i>Οικογενειακή κατάσταση</i>	
Ελεύθερος/η	49 (38,6)
Περιστασιακή σχέση	11 (8,7)
Μόνιμη σχέση	64 (50,4)
Παντρεμένος/η	3 (2,4)
<i>Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο</i>	
Εργατική τάξη	41 (32,3)
Μεσοαστική τάξη	77 (60,6)
Μεγαλοαστική τάξη	9 (7,0)
<i>Μέχρι τώρα, έχουν ζήσει σε:</i>	
Αστική περιοχή	38 (29,9)
Ημιαστική περιοχή	41 (32,3)
Αγροτική περιοχή	35 (27,6)
Περισσότερες από μία περιοχές	13 (10,2)

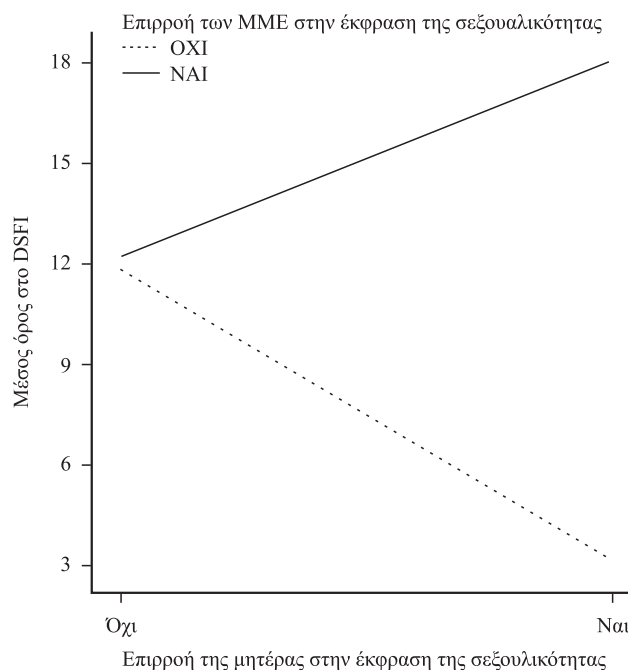

Εικόνα 1. Κατανομή των συμμετεχόντων σε ομάδες ανάλογα με τη συνολική τους βαθμολογία στην κλίμακα σεξουαλικών αντιλήψεων του DSFI.

Ως προς την επίδραση της θρησκείας, οι συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι τόσο οι ίδιοι όσο και οι μητέρες τους είχαν καλή σχέση με τη θρησκεία, είχαν σημαντικά ($P < 0,05$) λιγότερες πιθανότητες να εκφράσουν πολύ φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις (OR: 0,16, 95%CI: 0,05–0,57 και OR: 0,29, 95%CI: 0,08–0,96, αντίστοιχα). Δεν βρέθηκε παρόμοια στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στις συντηρητικές σεξουαλικές αντιλήψεις και τη θρησκεία ($P > 0,05$).

Στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση διαπιστώθηκε ως προς τις πηγές επιρροής στη σεξουαλική συμπεριφορά των συμμετεχόντων [$F(1, 101) = 4,152, P = 0,044$] (εικόνα 2). Οι φοιτητές που ανέφεραν ότι η σεξουαλική τους συμπεριφορά επηρεάστηκε κυρίως από τη μητέρα τους, είχαν πιο συντηρητικές σεξουαλικές αντιλήψεις σε σύγκριση με όσους επηρεάστηκαν τόσο από τη μητέρα τους όσο και από τα ΜΜΕ (μέσος όρος = $5,50 \pm 11,48$ και $19,36 \pm 12,70$, αντίστοιχα). Κανένας άλλος παράγοντας (κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, μόρφωση γονέων και έτος φοίτησης) δεν βρέθηκε να επηρεάζει σημαντικά τις σεξουαλικές αντιλήψεις των φοιτητών ($P > 0,05$).

Περαιτέρω ανάλυση έδειξε ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων για θέματα σεξουαλικότητας επηρεάζουν και τη σεξουαλική τους συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές που εξέφρασαν πιο φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις παρουσίασαν σχεδόν τρεις φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να έχουν ολοκληρωμένες σεξουαλικές επαφές (OR: 2,66, 95%CI: 1,02–6,90). Επίσης, όσο πιο φιλελεύθερες ήταν οι απόψεις τους, τόσο μεγαλύτερος

Εικόνα 2. Η αλληλεπίδραση της επιρροής της μητέρας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) ως προς την έκφραση της σεξουαλικότητας, στη διαμόρφωση των σεξουαλικών αντιλήψεων των φοιτητών.

ήταν και ο αριθμός των σεξουαλικών τους συντρόφων ($r = 0,302, P = 0,003$).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '70, η Αμερικανική Εταιρεία Νοσηλευτών/τριών έχει αναγνωρίσει επίσημα ως αναπόσπαστο στοιχείο της νοσηλευτικής πρακτικής την αξιολόγηση της σεξουαλικής υγείας των ασθενών. Η λήψη ενός πλήρους σεξουαλικού ιστορικού έχει βρεθεί ότι σχετίζεται με τις γνώσεις, τις ικανότητες αλλά και τις απόψεις των νοσηλευτών/τριών για θέματα σεξουαλικότητας.¹⁵ Σκοπός λοιπόν της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνήσει τον έναν από τους τρεις βασικούς παράγοντες, τις σεξουαλικές αντιλήψεις, που μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο οι φοιτητές Νοσηλευτικής θα διαχειριστούν τα σεξουαλικά προβλήματα των ασθενών, κατά την άσκηση του επαγγελματός τους.

Ένα από τα κύρια ευρήματα της έρευνάς μας ήταν το μικρό ποσοστό των φοιτητών/τριών (11%) που εξέφρασαν πιο προοδευτικές σεξουαλικές αντιλήψεις. Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρθηκαν στις μελέτες των Payne (1976) & Webb (1988), που διερεύνησαν

τις σεξουαλικές αντιλήψεις φοιτητών Νοσηλευτικής και επαγγελματιών νοσηλευτών/τριών με τη χρήση του Sexual Knowledge and Attitudes Test (SKAT).^{15,16} Σε πιο πρόσφατη έρευνα, οι McKelvey et al μελέτησαν τις σεξουαλικές πεποιθήσεις αλλά και τις γνώσεις για σεξουαλικά θέματα σε δείγμα φοιτητών Νοσηλευτικής (το δείγμα προερχόταν απ' όλα τα έτη των σπουδών), χρησιμοποιώντας ένα ερωτηματολόγιο που οι ίδιοι κατασκεύασαν βασιζόμενοι στα αποτελέσματα προηγούμενης πιλοτικής μελέτης.¹⁷ Βρέθηκε ότι οι φοιτητές είχαν γενικά συντηρητικές απόψεις σε θέματα σεξουαλικότητας καθώς και ανεπαρκείς γνώσεις στον τομέα της σεξουαλικής υγείας.¹⁷

Η παρούσα ανάλυση έδειξε επίσης ότι δύο είναι οι παράγοντες που σχετίζονται σημαντικά με τις σεξουαλικές αντιλήψεις των φοιτητών: η σχέση των ιδίων αλλά και των μητέρων τους με τη θρησκεία, και τα μέσα επιρροής (πηγές επίδρασης) της σεξουαλικής συμπεριφοράς των συμμετεχόντων.

Ως προς τον πρώτο παράγοντα, βρέθηκε ότι η καλή σχέση με τη θρησκεία συνδέεται με μειωμένες πιθανότητες ύπαρξης φιλελεύθερων σεξουαλικών απόψεων. Πρόκειται για ένα εύρημα που συμφωνεί με προηγούμενες μελέτες, οι οποίες αναφέρουν ότι οι λιγότερο θρησκευόμενοι άνθρωποι αποδέχονται ευκολότερα τις διαφορετικές εκφάνσεις της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Συγκεκριμένα, οι Gay, Ellison & Powers (1996) χρησιμοποίησαν δεδομένα από τη γενική κοινωνική έρευνα που διενεργείται σε εθνικό επίπεδο κάθε χρόνο στις ΗΠΑ και βρήκαν ότι τα άτομα που δεν χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους ως θρησκευόμενο εκφράζουν πιο προοδευτικές αντιλήψεις και παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανεκτικότητα όσον αφορά στη σεξουαλικότητα.¹⁸ Επίσης, η έρευνα των Thornton & Camburn αναφέρει ότι μεγάλη σημασία στη διαμόρφωση των σεξουαλικών απόψεων έχει ο βαθμός θρησκευτικότητας της μητέρας, που όσο πιο μεγάλος είναι τόσο πιο συντηρητικό είναι το παιδί.¹⁹

Σχετικά με το δεύτερο παράγοντα, η έρευνά μας έδειξε ότι η επιρροή της μητέρας τους στην έκφραση της σεξουαλικότητας των ατόμων σχετιζόταν με πιο συντηρητικές σεξουαλικές αντιλήψεις, ενώ η ταυτόχρονη επίδραση και των ΜΜΕ φάνηκε να μετριάξει την ισχύ της προηγούμενης σχέσης και να οδηγεί τους φοιτητές/τριες σε πιο φιλελεύθερες απόψεις. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι μια μητέρα ίσως

υπερτονίζει και δίνει μάλλον περισσότερη έμφαση στις αρνητικές συνέπειες κάποιων σεξουαλικών συμπεριφορών. Αντίθετα, αρκετές έρευνες σε φοιτητές έχουν δείξει ότι ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται οι σεξουαλικές σχέσεις από τα ΜΜΕ και κυρίως από συγκεκριμένα τηλεοπτικά προγράμματα (π.χ. κινηματογραφικές ταινίες, τηλεοπτικές σειρές, μουσικά βιντεοκλίπ) οδηγούν σε πιο φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις.^{20,21}

Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι ενδεικτικά της επίδρασης των προσωπικών εμπειριών και αξιών στη διαμόρφωση των πεποιθήσεων των ατόμων. Με τον τρόπο αυτόν υπογραμμίζεται ακόμα πιο έντονα η ανάγκη να είναι σε θέση οι νοσηλευτές/τριες να αναγνωρίζουν τις δικές τους προσωπικές αξίες ή και προκαταλήψεις και να τις διαχωρίζουν από την επαγγελματική τους πρακτική και την άσκηση του νοσηλευτικού τους έργου.

Τέλος, σε συμφωνία με τα αποτελέσματα άλλων μελετών,¹⁵ η παρούσα έρευνα έδειξε ότι φοιτητές με πιο φιλελεύθερες σεξουαλικές αντιλήψεις είχαν ήδη ξεκινήσει τη σεξουαλική τους ζωή και είχαν περισσότερες σεξουαλικές εμπειρίες σε σχέση με τους άλλους συμφοιτητές τους. Μια πιθανή ερμηνεία των ευρημάτων μας μπορεί να δοθεί από τη θεωρία των Fishbein & Ajzen,²² σύμφωνα με την οποία οι αντιλήψεις ενός ατόμου μπορούν να προβλέψουν την πρόθεσή του να συμπεριφερθεί με ένα συγκεκριμένο τρόπο και, κατά συνέπεια, να επηρεάσουν την τελική συμπεριφορά του. Κάτι τέτοιο ίσως να υποδεικνύει ότι οι σεξουαλικές αντιλήψεις των φοιτητών μπορούν μελλοντικά να επηρεάσουν τη συμπεριφορά τους στον τρόπο με τον οποίο θα διαχειρίζονται τα σεξουαλικά προβλήματα των ασθενών τους.

Χρειάζεται βέβαια να σημειωθεί ότι οι απόψεις που αξιολογούνται μέσω ενός ερωτηματολογίου δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα εκφράζονται με τον ίδιο τρόπο και προς τους ασθενείς, καθώς δεν είναι ιδιαίτερα σαφής η επίδραση συντηρητικών πεποιθήσεων στη νοσηλευτική πρακτική. Αυτό όμως που έχει τεκμηριωθεί είναι η σχέση ανάμεσα στις αρνητικές αντιλήψεις και τις ανεπαρκείς γνώσεις σε θέματα σεξουαλικότητας.¹⁵ Καθώς η έλλειψη γνώσεων αποτελεί, όπως φαίνεται, εμπόδιο στην απόκτηση δεξιοτήτων που θα μπορούσαν να καταστήσουν το νοσηλευτικό προσωπικό ικανό στη λήψη σεξουαλικού ιστορικού, είναι σημαντικό κατά τη διάρκεια των σπουδών να αφιερώνεται χρόνος και να πραγματοποιείται από ειδικευμένους επιστήμονες στο

χώρο της σεξουαλικής υγείας εκπαίδευση για θέματα ανθρώπινης σεξουαλικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Waterhouse J, Metcalfe M. Attitudes toward nurses discussing sexual concerns with patients. *J Adv Nurs* 1991, 16:1048–1054
2. Waterhouse J. Discussing sexual concerns with health care professionals. *J Holist Nurs* 1993, 11:125–134
3. Young EW. Sexual needs of psychiatric clients. *J Psychosoc Nurs* 1987, 25:30–32
4. Davis BD, Gamel C, Hengeveld M. Nurses' provision of teaching counseling on sexuality: A review of the literature. *J Adv Nurs* 1993, 18:1219–1227
5. Matocha LK, Waterhouse JK. Current nursing practice related to sexuality. *Res Nurs Health* 1993, 16:371–378
6. Dattilo J, Brewer MK. Assessing clients' sexual health as a component of holistic nursing practice. *J Holist Nurs* 2005, 23:208–219
7. MacLeod GJ. Nurse-patient communication. *Nurs Times* 1981, 77:12–18
8. Shuman NA, Bohaduck P. Nurses' attitudes towards sexual counselling. *Dimensions of Critical Care Nursing* 1987, 6:75–80
9. Wilson ME, Williams HA. Oncology nurses' attitudes and behaviours related to sexuality of patients with cancer. *Oncol Nurs Forum* 1988, 15:49–52
10. Himelein MJ. Risk factors for sexual victimization in dating. *Psychology of Women Quarterly* 1995, 19:31–48. In: Wright LW, Cullen JM. Reducing college students' homophobia, erotophobia and conservatism levels through a human sexuality course. *J Sex Educ Ther* 2001, 26:328–333
11. Wallace DH, Wehmer G. Evaluations of visual erotica by sexual liberals and conservatives. *J Sex Research* 1972, 8:147–151. In: Wright LW, Cullen JM. Reducing college students' homophobia, erotophobia and conservatism levels through a human sexuality course. *J Sex Educ Ther* 2001, 26:328–333
12. Derogatis LR, Mellisaratos N. The DSFI: A multidimensional measure of sexual functioning. *J Sex Marital Ther* 1979, 5:244–281
13. Derogatis LR. Synopsis of the Derogatis Sexual Functioning Inventory, DSFI). Ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.derogatis-tests.com/> Καταγράφηκε στις 21-6-2005
14. Τσίμτσιου Ζ, Παπαχαρίτου Σ, Νακοπούλου Ε, Χατζηχρήστου Δ, Derogatis LR. Γλωσσολογική και πολιτισμική αξιολόγηση της κλίμακας σεξουαλικών αντιλήψεων του Derogatis Sexual Functioning Inventory στην ελληνική γλώσσα. *Αρχ Ελλ Ιατρ* (υπό δημοσίευση)
15. Payne T. Sexuality of nurses: correlations of knowledge, attitudes and behavior. *Nurs Res* 1976, 25:286–292
16. Webb C. A study of nurses' knowledge and attitudes about sexuality in health care. *Inf J Nurs Stud* 1988, 25:235–244
17. McKelvey RS, Webb JA, Baldassar LV, Robinson SM, Riley G. Sex knowledge and sexual attitudes among medical and nursing students. *Austr N Z J Psychiatry* 1999, 33:260–266
18. Gay DA, Ellison CG, Powers DA. In search of denominational subcultures: religious affiliation and “pro-family” issues revisited. *Review of Religious Research* 1996, 38:3–17
19. Thornton A, Camburn D. Religious participation and adolescent sexual behavior and attitudes. *J Marriage Fam* 1989, 51:641–653. In: Jones KR, Singh S. Religious differentials in the sexual and reproductive behaviors of young women in the United States. *J Adolesc Health* 2005, 36:279–288
20. Strouse JS, Buerkel-Rothfuss NL. Media exposure and the sexual attitudes and behaviors of college students. *J Sex Educ Ther* 1987, 13:43–51
21. Ward LM. Does television exposure affect emerging adults' attitudes and assumptions about sexual relationships? Correlational and experimental confirmation. *J Youth Adolesc* 2002, 31:1–15
22. Fishbein M, Ajzen I. *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. MA, Addison-Wesley, Reading, 1975

Υποβλήθηκε: 16/12/2005

Επανυποβλήθηκε: 21/6/2006

Εγκρίθηκε: 2/1/2007